

Základní povinnosti v ochraně ovzduší – bilance organických rozpouštědel nebo VOC

Ing. Zbyněk Krayzel

602 829 112, zbynek.krayzel@seznam.cz

www.krayzel.cz

Ing. Vladimír Neužil, CSc.

736 677 415, neužil@c-mail.cz

www.emise.cz

Bilance VOC

Vyhláška č. 415/2012 Sb., § 12 **Způsob zjišťování úrovně znečišťování výpočtem**

(K § 6 odst. 9 zákona)

Odst. 1) Výpočet za účelem zjištění emisí se provádí jednou za kalendářní rok jedním z těchto způsobů

a) bilancí technologického procesu jako rozdíl mezi hmotností znečišťující látky do procesu vstupující a hmotností znečišťující látky z procesu vystupující jinými cestami než emisí do vnějšího ovzduší (dále jen "hmotnostní bilance"),

b) jako součin emisního faktoru uvedeného pro odpovídající skupinu stacionárních zdrojů ve Věstníku Ministerstva životního prostředí a počtu jednotek příslušné vztažné veličiny na stacionárním zdroji v požadovaném časovém úseku, nebo

c) jako součin měrné výrobní emise a příslušné vztažné veličiny, pokud nelze použít způsob podle písmene a) nebo b) a je tak stanoveno v povolení provozu.

Odst. 2) U stacionárních zdrojů uvedených v části II přílohy č. 5 se hmotnostní bilance pro těkavé organické látky provádí podle části IV přílohy č. 5.

Bilance VOC

Metodický pokyn odboru ochrany ovzduší ke stanovení **roční hmotnostní bilance těkavých organických látek** v souvislosti s plněním povinností podle zákona č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší, a vyhlášky č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší.

- Věstník MŽP č. 1-2/2013
- http://www.mzp.cz/cz/metodicke_pokyny

Specifikace jednotlivých ukazatelů roční hmotnostní bilance

Přesné vymezení jednotlivých hmotnostních toků – nezbytné pro správné sestavení bilance

Popis hmotnostních toků I_1 a I_2 a O_1 až O_9 vychází ze SMĚRNICE RADY 99/13/EC

Ukazatele jsou popsány v příloze č. 5 k vyhl. 415/2012 Sb.

Bilance se provádí v **hmotnostních jednotkách VOC**

Stacionární zdroje znečišťování ovzduší, ve kterých dochází k používání organických rozpouštědel

Bilanci provádí: Zdroje uvedené v příloze č. 2 k zákonu pod kódy 9.1. – 9.24., s výjimkou práškových lakoven

Bilanci neprovádí: Zdroje uvedené v příloze č. 2 k zákonu, které typově spadají pod kódy 9.1. – 9.24., avšak nedosahují stanovené prahové hodnoty projektované spotřeby

Bilance VOC – pojmy

1. Pro účely této přílohy jsou použita tato označení a pojmy:

- a)** fugitivní emise těkavých organických látek, kterými se rozumí jakékoli emise těkavých organických látek, které nejsou odváděny do ovzduší komínem nebo výduchem
- b)** pojem činnost používaný v této příloze zahrnuje rovněž čištění procesního zařízení a čištění pracovních prostorů, avšak nezahrnuje čištění výrobků, pokud není dále uvedeno jinak
- c)** spotřeba organických rozpouštědel/VOC/práškových plastů, kterou se rozumí celkové vstupní množství organických rozpouštědel/VOC/práškových plastů do zdroje za kalendářní nebo běžný rok snížené o všechna organická rozpouštědla/VOC/práškové plasty, které byly regenerovány v rámci daného zdroje pro opakované použití jako vstup v daném zdroji
- d)** emisní limit TOC stanovený v této příloze znamená hmotnostní koncentraci těkavých organických látek vyjádřených jako celkový organický uhlík.

Základní pojmy a definice (kapacita, spotřeba, definice rozpouštědla ve srovnání s pojmem organické látky, TOC, VOC, NM VOC a další).

Organickým rozpouštědlem (§ 2 písm. n) zákona) se rozumí jakákoli těkavá organická látka, která je používána samostatně nebo ve směsi s jinými látkami, aniž by přitom prošla chemickou změnou, k rozpouštění surovin, produktů nebo odpadů, nebo která se používá jako čisticí prostředek k rozpouštění znečišťujících látek, jako odmašťovací prostředek, jako dispergační činidlo, jako prostředek používaný k úpravě viskozity nebo povrchového napětí, jako změkčovaadlo nebo jako ochranný prostředek.

Těkavou organickou látkou (VOC) (§ 2 písm. m) zákona) jakákoli organická sloučenina nebo směs organických sloučenin, s výjimkou methanu, která při teplotě 20 °C má tlak par 0,01 kPa nebo více nebo má odpovídající těkavost za konkrétních podmínek jejího použití,

Pro některé suroviny: VOC je jakákoli organická sloučenina nebo směs organických sloučenin, s výjimkou methanu, jejíž počáteční bod varu je menší nebo roven 250 °C, při normálním atmosférickém tlaku 101,3 kPa.

Základní přehled

Projektovaná spotřeba OR

- maximální množství OR, které může být zdrojem využito za kalendářní rok, pro které je daný zdroj projektován

X

Spotřeba OR pro RHB

- celkové vstupní množství OR do zdroje za kalendářní rok snížené o všechna OR, které byly regenerovány v rámci daného zdroje pro opakované použití jako vstup v daném zdroji

Značení surovin s obsahem VOC

1. Pokud se jedná o „**vybrané výrobky**“ - *Kategorie A: **Nátěrové hmoty pro budovy, spojené konstrukce ...**, vyjma aerosolů*

*Kategorie B: **výrobky pro opravy a přestříkávání vozidel***

(v části I přílohy č. 7 k vyhlášce 415/2012 Sb)

- **pak se uvádí požadované údaje NA OBALU (na štítku)** – vyhl. 415/2012 Sb. §23 odst. 4:

a) **kategorie a subkategorie** vybraného výrobku podle části II přílohy č. 7,

b) **limitní hodnoty obsahu těkavých organických látek** ve vybraném výrobku **v g/l** podle části II přílohy č. 7 a

c) **maximálního obsahu těkavých organických látek** ve vybraném výrobku ve stavu připraveném k použití v g/l. hmoty

Značení surovin s obsahem VOC

2. Pokud se jedná o výrobky (činnosti 9.1 až 9.24) jako jsou **nátěrové hmoty, adhesivní materiály nebo tiskařské barvy**, uvedené v přílozeč. 5 vyhl. 415/2012 sb.:

Uvádí se **BUĎ NA ŠTÍTKU NEBO V PRŮVODNÍ DOKUMENTACI (BL, TL)**

- VOC

- "**netěkavé látky**" – údaj o obsahu látek ve výrobku, které po odpaření vody nebo těkavých organických látek ztuhnou v hmotnostních nebo objemových procentech a o **hustotě výrobku v g/cm³, pokud je předchozí údaj uveden v objemových procentech**

3. Pokud se jedná o jakékoli jiné výrobky (činnosti 9.1 až 9.24) – (které nejsou uvedené v bodě 2 výše a nejsou vybranými výrobky viz bod 1 výše) **s obsahem více než 3 %**

hmotnostní těkavých organických látek

Uvádí se **BUĎ NA ŠTÍTKU NEBO V PRŮVODNÍ DOKUMENTACI (BL, TL)**

- VOC

Značení surovin s obsahem VOC

Č. bezp.listu: 48264
V001.4

P3-prevox 6748

Strana 4 z 6

demineralizovaná voća)	
Bod vzplanutí	není k dispozici
Tezce par	není k dispozici
Hustota (20 °C (68 °F))	1,01 - 1,05 g/cm ³
Obsah VOC	0,353 kg/kg produktu
Obsah TOC	0,353 kg/kg produktu
Obsah netěkavých látek	64,7 % obj.

10. Informace o stabilitě a reaktivitě látky nebo přípravku

Podmínky, kterým je třeba zamezit:

Nerozkládá se, je-li užit podle předpisů.

Látky, kterým je třeba zabránit:

Reakce s kyselinami: vývin tepla

Nebezpečné produkty rozkladu:

Žádné, je-li užit k zamýšlenému účelu.

V případě požáru se mohou uvolňovat toxické plyny.

11. Informace o toxikologických vlastnostech látky nebo přípravku

BEZPEČNOSTNÍ LIST

podle nařízení (ES) č. 1907/2006

Obchodní název produktu.: Reinigungsmittel 904-50

Číslo produktu: 9045000000000

Datum revize 13.0

Datum vytištění 13.0

organického uhlíku, TOC
obsah netěkavých látek -
sušina : 0 %(V)
obsah organických
rozpuštědel : 9,00 kg/kg

Zjišťování množství VOC v surovinách – bezpečnostní listy, katalogové listy a další možnosti - štítky, etikety, značení výrobků s obsahem VOC.

Bezpečnostní listy surovin jsou základním materiálem, který poskytuje informace o surovinách včetně obsahu VOC. Bezpečnostní listy by měly být zpracovány dle Nařízení (ES) č. 1907/2006 (REACH).

Někdy ale výrobci v bezpečnostních listech údaje neuvádí v takové kvalitě, aby bylo možno např. spočítat bilanci VOC apod. V tomto případě je nutné požádat o katalogové listy.

Požadavky na výrobky s obsahem těkavých organických látek (K § 18 odst. 4 zákona)

(1) Seznam vybraných barev, laků a výrobků pro opravy nátěru vozidel podle § 18 zákona (dále jen "vybrané výrobky") je uvedený v části I přílohy č. 7 k této vyhlášce.

(2) Limitní hodnoty obsahu organických sloučenin nebo směsi organických sloučenin, s výjimkou methanu, jejichž počáteční bod varu je menší nebo roven 250 °C, při normálním atmosférickém tlaku 101,3 kPa ve vybraných výrobcích (dále jen "těkavá organická látka ve vybraném výrobku"), jsou stanoveny v části II přílohy č. 7 k této vyhlášce.

(3) Analytické metody pro stanovení obsahu těkavých organických látek ve vybraných výrobcích jsou uvedeny v části III přílohy č. 7 k této vyhlášce.

(4) Vybrané výrobky jsou opatřeny štítkem s označením

a)kategorie a subkategorie vybraného výrobku podle části II přílohy č. 7,

b)limitní hodnoty obsahu těkavých organických látek ve vybraném výrobku v g/l podle části II přílohy č. 7 a

Zjišťování množství VOC v surovinách – bezpečnostní listy, katalogové listy a další možnosti - štítky, etikety, značení výrobků s obsahem VOC.

c) maximálního obsahu těkavých organických látek ve vybraném výrobku ve stavu připraveném k použití v g/l.

(5) U vybraných výrobků, u nichž se před použitím přidávají organická rozpouštědla, se limitní hodnoty obsahu těkavých organických látek uvedené v části II přílohy č. 7 vztahují na výrobek ve stavu, ve kterém je připraven k použití. Za část obsahu těkavých organických látek se u vybraných výrobků nepovažuje hmotnost těkavých organických látek, které během zasychání chemicky reagují za vzniku ochranného filmu nátěrové hmoty.

(6) Výrobky podle § 16 odst. 3 zákona jsou na štítku nebo v průvodní technické dokumentaci označeny

a) údajem o celkovém obsahu těkavých organických látek dle § 2 písm. m) zákona ve výrobku vyjádřeným hmotnostním zlomkem nebo v hmotnostních procentech a

b) v případě nátěrových hmot, adhesivních materiálů nebo tiskařských barev uvedených v příloze č. 5 také údajem o obsahu látek ve výrobku, které po odpaření vody nebo těkavých organických látek ztuhnou (dále jen "netěkavé látky") v hmotnostních nebo objemových procentech a o hustotě výrobku v g/cm³, pokud je předchozí údaj uveden v objemových procentech.

Bilance VOC

1. Veličiny roční hmotnostní bilance

Bilance se provádí pro organická rozpouštědla vyjádřená jako VOC.

V případě veličiny OI změřené jako TOC se provede přepočet na VOC.

Přepočet se provede na základě znalosti složení měřených emisí. V případě, že složení měřených emisí není známé, provede se přepočet na základě vztahu: $VOC = TOC / 0,8$.

Základní rovnice pro výpočet bilance

Celková rovnice bilance

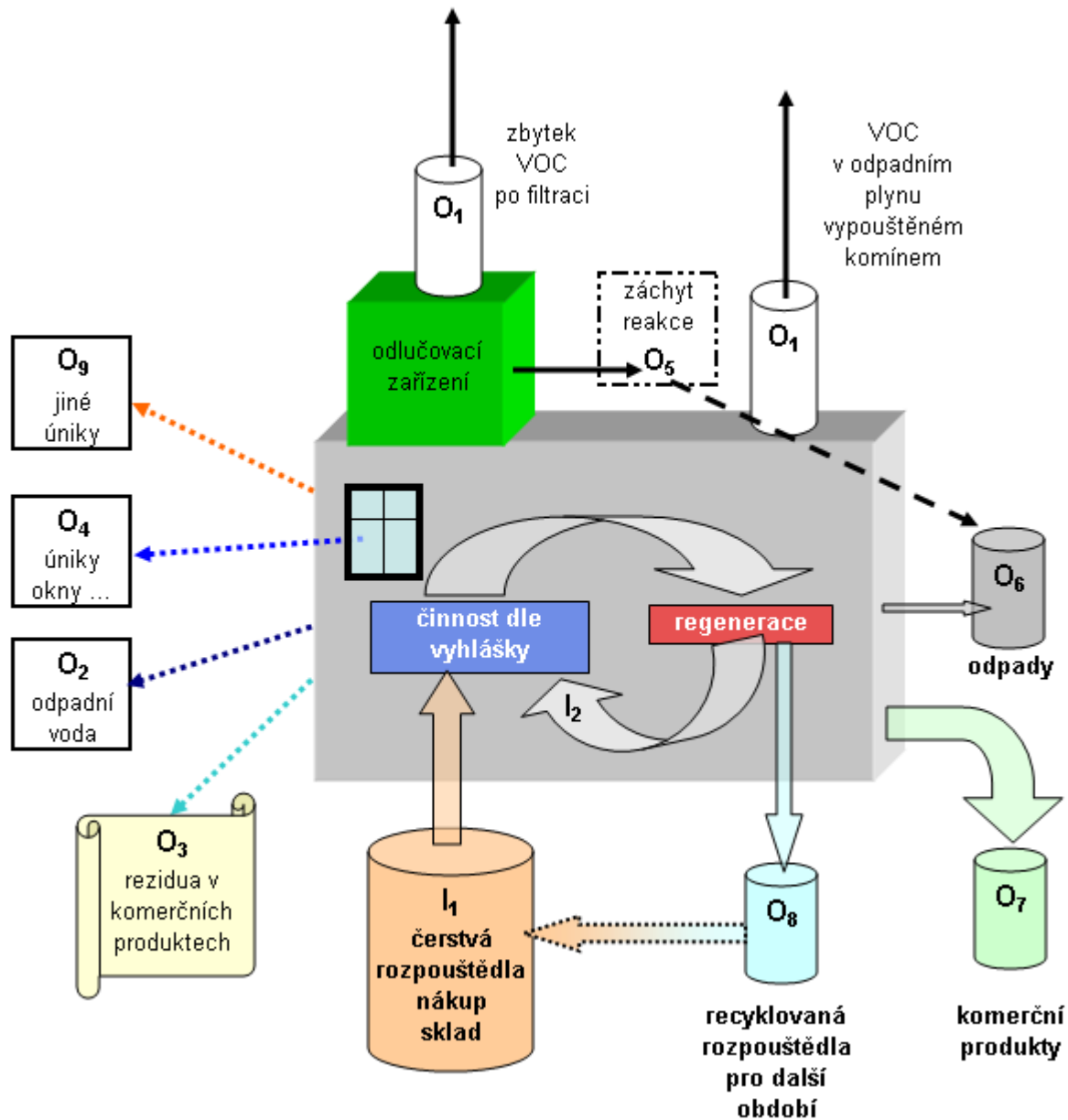
$$I_1 + I_2 = O_1 + O_2 + O_3 + O_4 + O_5 + O_6 + O_7 + O_8 + O_9$$

Rovnice pro výpočet fugitivních emisí

$$F = I_1 - O_1 - O_5 - O_6 - O_7 - O_8$$

Rovnice pro výpočet celkových emisí

$$E = F + O_1$$

I₁

celková hmotnost organických rozpouštědel včetně jejich obsahu v přípravcích, které jsou zakoupeny a použity jako vstupy do procesů v časovém rámci, ve kterém je vypočítávána tato hmotnostní bilance

označení **I** je převzato z angličtiny („input“)

jedná se výhradně o vstup **VOC** ve veškerých hmotách do procesu

časovým rámcem je rok - jedná o **roční bilanci spotřeby** bez ohledu na to, kdy byla pořízena

nepatří sem organická rozpouštědla, která byla recyklována

I₂

celková hmotnost organických rozpouštědel včetně jejich obsahu v přípravcích, které jsou regenerovány a znovu (recyklovaně) použity jako vstupy do procesů v časovém rámci, ve kterém je vypočítávána tato hmotnostní bilance (recyklované rozpouštědlo se započítává pokaždé, kdy je využito pro danou činnost)

tento hmotnostní tok **nevstupuje** do celkové roční bilance

má rozhodující význam pro **snížení podílu** fugitivních a celkových **emisí** – plnění emisních **limitů**

pouze ta rozpouštědla, která byla recyklována.

O_1

emise těkavých organických látek v odpadním plynu, který je odváděn do ovzduší komínem nebo výduchem

Hmotnost organických rozpouštědel v odpadním plynu (v emisích)

Označení O je opět převzato z angličtiny „output“ – výstup

Řízený odtah emisí VOC v odpadním vzduchu, nebo spalinách na výstupu

Údaje z měření emisí – většinou v TOC – nutnost přepočtu na VOC

hmotnost organických rozpouštědel obsažených v odpadní vodě; v některých případech je vhodné při výpočtu veličiny O_5 brát v úvahu i způsob zpracování odpadních vod

přímé vyčíslení tohoto hmotnostního toku je často **velice obtížné**

pravidelné analýzy odpadní vody – pouze odpadní vody z technologie použití VOC

část organických rozpouštědel biologicky odbourána a část **vytěká** a stane se **fugitivními emisemi**

jinak se celý hm. tok O_2 považuje za **fugitivní emise**

O₃

hmotnost organických rozpouštědel obsažených jako nečistoty nebo rezidua v konečných výrobcích

reziduální zbytky - **zbytkové množství** organických rozpouštědel v tiskovinách, v čištěných oděvech, vytvrzených tmelech, v nátěrech, v impregnovaném dřevě

vyčíslení vyžaduje **praktické zkušenosti** provozovatelů

není nezbytně nutné - je možné ho zahrnout do **sumy fugitivních emisí**

výjimky: 1.1 Ofset; 10. Výroba NH; 13. Zprac. kaučuku

O₄

hmotnost nezachycených organických rozpouštědel uvolněných do ovzduší vlivem větrání místností, kdy je pracovní ovzduší vypouštěno do atmosféry okny, dveřmi, ventilačními otvory apod.

Typické **fugitivní emise neřízeně unikající** do ovzduší

Ukazatel je asi **nejobtížněji stanovitelný** z technických parametrů (nelze měřit)

Stanovuje se výpočtem v celkové roční bilanci

O_5

**hmotnost organických rozpouštědel
spotřebovaných v průběhu chemických a
fyzikálních procesů, například spalováním, sorpcí
apod., pokud tato hmotnost nebyla započtena do
veličin O_6 , O_7 a O_8**

Důležitý, ale obtížně vyčíslitelný hmotnostní tok

Organická rozpouštědla, která byla **zneškodněna**
v koncových technologiích (dopalování, aktivní uhlí,
biofiltry apod.)

Patří zde i biologické odbourání na ČOV

Spotřeba v průběhu chemických a fyzikálních procesů
– **trvalé zabudování VOC v produktu**

O_6

hmotnost organických rozpouštědel obsažených ve shromážděných odpadech

Provozovatel je většinou schopen vyčíslit hmotnostní podíl organických rozpouštědel obsažených v odpadech

- na základě přímých **analýz**
- nebo alespoň **odborným odhadem**

O_7

hmotnost organických rozpouštědel v čisté formě nebo ve směsích prodaných nebo určených k prodeji jako komerční výrobek

Ukazatel je definován dosti jednoznačně.

V řadě podniků sledován především z **ekonomických důvodů**.

Výroba nátěrových hmot, kosmetických a farmaceutických přípravků, lepidel, tmelů apod.

V některých případech se může jednat o **meziprodukt** (vazba mezi hmotnostními bilancemi jednotlivých provozoven)

Nezaměňovat s ukazatelem O_8 – **zvýšení podílu fugitivních emisí**

O_8

hmotnost organických rozpouštědel, která byla interně regenerována ze směsí k opětovnému využití v rámci provozu daného zdroje, a která nebyla v časovém rámci, pro který je zpracována tato bilance, opětovně využita jako vstup I2

Ukazatel je dostatečně definován – převod přes 31.12. příslušného roku.

Hmotnostní tok VOC, který je **uskladněn na další rok**.
Po 31.12. se stává proudem I_1 .

Pokud jsou suroviny s rozpouštědly regenerovány v tomto roce a následně vráceny do procesu – I_2 .

O₉

hmotnost organických rozpouštědel uvolněných do životního prostředí jiným způsobem

Úniky organických rozpouštědel, které prakticky **nelze vyčíslit** na základě konkrétních údajů

Úkapy a odpary při manipulacích s hmotami s obsahem VOC

V důsledku **havárie** nebo i drobných epizod (rozlití)

V menších podnicích je možný **odborný odhad**

Zahrnují se do **sumy** celkových **fugitivních emisí**

Konstrukce roční bilance rozpouštědel

I	Vstupy
I₁	celková hmotnost organických rozpouštědel na vstupu do procesu za rok
I₂	celková hmotnost organických rozpouštědel recyklovaných do procesu za rok

Konstrukce roční bilance rozpouštědel

Měřené, nebo měřitelné emise

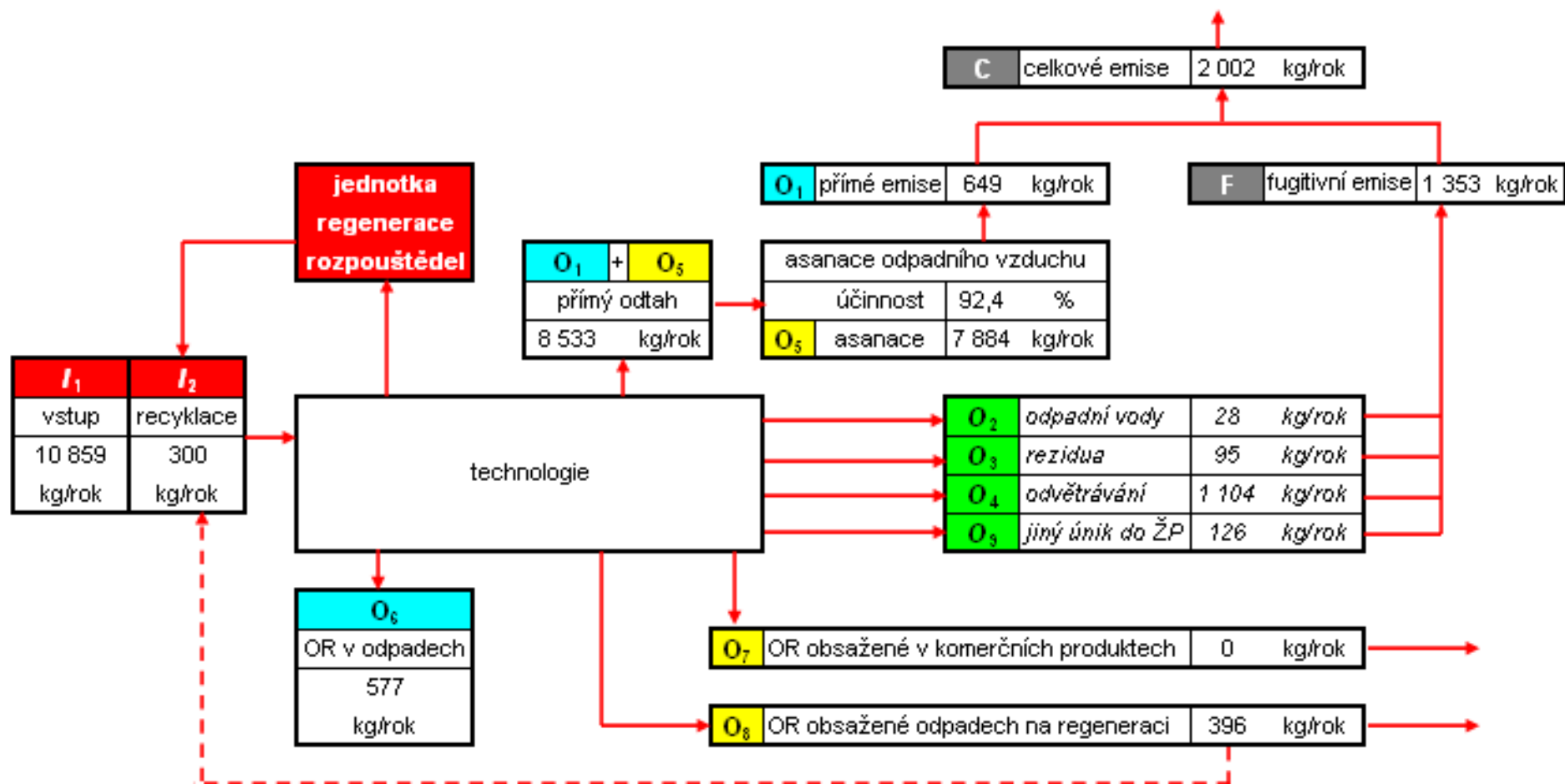
O1	celková hmotnost organických rozpouštědel v čisté formě nebo ve směsích, která byla zakoupena a využita jako vstupy do procesů v časovém rámci, ve kterém je vypočítávána tato hmotnostní bilance
O6	hmotnost organických rozpouštědel obsažených ve shromážděných odpadech
Organická rozpouštědla, která neunikají do ŽP	
O5	hmotnost organických rozpouštědel spotřebovaných v průběhu chemických a fyzikálních procesů, například spalováním, sorpcí apod., pokud tato hmotnost nebyla započtena do veličin O6, O7 a O8
O7	hmotnost organických rozpouštědel v čisté formě nebo ve směsích prodaných nebo určených k prodeji jako komerční výrobek
O8	hmotnost organických rozpouštědel, která byla interně regenerována ze směsí k opětovnému využití v rámci provozu daného zdroje, a která nebyla v časovém rámci, pro který je zpracovávána tato bilance, opětovně využita jako vstup I2

Konstrukce roční bilance rozpouštědel

fugitivní emise

F	Fugitivní emise
O2	<i>hmotnost organických rozpouštědel obsažených v odpadní vodě; v některých případech je vhodné při výpočtu veličiny O5 brát v úvahu i způsob zpracování odpadních vod</i>
O3	<i>hmotnost organických rozpouštědel obsažených jako nečistoty nebo rezidua v konečných výrobcích</i>
O4	<i>hmotnost nezachycených těkavých organických látek uvolněných do ovzduší vlivem větrání místností, kdy jsou tyto emise z pracovního prostředí vypouštěny do ovzduší okny, dveřmi, ventilačními otvory apod.</i>
O9	<i>hmotnost organických rozpouštědel uvolněných do životního prostředí jiným způsobem</i>

Blokové schéma

Postup pro stanovení jednotlivých ukazatelů

Přesnost stanovení jednotlivých ukazatelů je ovlivněna přesností údajů shromažďovaných v průběhu roku v rámci provozní evidence.

Zaznamenávat veškerá data potřebná pro stanovení hmotnostních toků.

Provozní evidence by měla být účelově přizpůsobena vyčíslení údajů pro bilanci rozpouštědel.

I_1 a I_2 Vstupy

potřebné údaje

- název nebo technické označení vstupující hmoty
- množství - jednotky
- obsah VOC
- podíl TOC
- hustota
- podíl sušiny
- (datum nákupu)

roční vážený průměr obsahu VOC a TOC

Vstupující látka s obsahem VOC	Spotřeba za rok	podíl VOC ve vstupech	hmot. VOC ve vstupech
	[kg]	[kg/kg]	[kg]
vzorec:	A	B	A*B
C2001 - email nitrocelulózový	1 720	0,630	1 083,6
V2060 - dispersní oleji odolná	360	0,030	10,8
C2028 - akrylkombinační vrchní barva	5 876	0,390	2 291,6
S2035 - syntetická základní	78	0,363	28,3
S2053 - email syntetický	205	0,337	69,1
U2008 - polymerová základní	1 432	0,232	332,2
ZS09 - FIEDAL - vrchní	814	0,420	341,9
NH a ostatní s podílem sušiny celkem	10 485	vážený průměr 0,397	4 157,5
ZH58 - FIEDAL - tužidlo	128	0,550	70,4
U7002 - tužidlo do polymerových nátěrů	100	0,181	18,1
U7300 - tužidlo do epox. nátěrů	116	0,329	38,2
C6000 - ředidlo	6 211	1,000	6 211,0
S6003 - ředidlo	79	0,856	67,6
S6300 - ředidlo	87	0,861	74,9
U6002 - ředidlo	243	0,910	221,1
Tužidla a ředidla celkem	6 964	vážený průměr 0,639	6 701,3
Celkové roční hodnoty	17 449	0,622	10 858,87

Vstupující látka s obsahem VOC	hustota	sušina	sušina	objem
	[g/cm ³]	[% obj.]	[dm ³ /rok]	litry
C2001 - email nitrocelulózový	1,020	15	258,0	1 686,3
V2060 - dispersní oleji odolná	1,440	54	194,4	250,0
C2028 - akrylkombinační vrchní barva	1,019	23	1 351,5	5 766,4
S2035 - syntetická základní	1,471	50	39,0	53,0
S2053 - email syntetický	1,135	45	92,3	180,6
U2008 - polymerová základní	1,730	40	572,8	827,7
ZS09 - FIEDAL - vrchní	1,320	40	325,6	616,7
NH a ostatní s podílem sušiny celkem	1,118	27	2 833,5	9 380,8
ZH58 - FIEDAL - tužidlo	1,030			124,3
U7002 - tužidlo do polymeroých nátěrů	1,070			93,5
U7300 - tužidlo do epox. nátěrů	0,990			117,2
C6000 - ředidlo	0,870			7 139,1
S6003 - ředidlo	0,856			92,3
S6300 - ředidlo	0,861			101,0
U6002 - ředidlo	0,910			267,0
Tužidla a ředidla celkem	0,878 (váž. Ø)			7 934,3
Celkové roční hodnoty	1,008	32,5	5 667,06	17 315,1

Obsah VOC je dostupný např. v bezpečnostních listech

BEZPEČNOSTNÍ LIST (dle Nařízení (ES) 1907/2006 (REACH))

Datum vydání: 15.6.2000

Strana: 5 ze 9

Datum revize č.7: 23.2.2010

Název výrobku:

Čistič polyuretanové pěny / 05.30 / (5310001 – 5310099)

Relativní hustota (při °C):	0,7813 g/ml
Rozpusťnost (při °C):	NA
Rozpusťnost ve vodě	Zcela nůsitelné
Rozdělovací koeficient: n-oktanol/voda:	NA
Viskozita:	NA
Hustota par:	NA
Rychlost odpařování:	NA
9.3 Další informace	
Mísitelnost:	NA
Rozpusťnost v tucích (rozpouštědlo-olej):	NA
Vodivost:	NA
Bod tání / rozmezí bodu tání (°C):	NA
Třída plymů:	NA
Bod samozápalu:	NA
Teplota vznícení:	≥ 200°C
Obsah organických rozpouštědel:	96,2%

nebo v technických lístech a štitcích

Složení: Roztok nitrocelulózy v organických rozpouštědlech s přísadami syntetických pryskyřic, aditiv a zvlášťřivadel.

Barevné odstíny: transparentní lak v barvě použitých surovin

Použití: Lak C 1037 CELOLESK je určen k interiérové bezbarvé lesklé povrchové úpravě dřevěného a proutěného nábytku (i sedacího) a všech dalších dřevěných a korkových předmětů v domácnosti i k přelakování starších nitrocelulózových a akrylátových nátěrů, (kromě podlahových ploch). Není vhodný pro nátěry vystavené dlouhodobému působení povětrnostních vlivů. Obsahuje látky pohlcující UV záření, proto je podstatně omezeno žloutnutí dřeva pod nátěrem.

C 1037 nesmí být použit k povrchové úpravě výrobků, které přicházejí do přímého styku s požívatelnými, krmivými, pitnou vodou, ani k nátěrům dětského nábytku a hraček. Pro uvedené účely nebyl testován.

Nanášení: Strikáním, štětcem při teplotě 15-25 °C

Redidlo: C 6000, C 6500

Příklad nátěrového postupu:

- Úprava světlého dřeva nebo dřívky

1. příprava dřeva (broušení)
2. 1-2x C 1036 ZÁKLADNÍ LAK v intervalu 1-2 hodiny, přebrous brus. papírem č. 240-320
3. 2-3x C 1037 CELOLESK v intervalu 2 hodiny

Kvalitu uvedeného systému výrobce garantuje za předpokladu, že budou použity uvedené nátěrové hmoty a postupováno podle předepsaných aplikačních postupů.

Vlastnosti nátěrové hmoty:

Výtoková doba pohárkem Ø 4 mm	80-150 s
varianta Z1C0000	90-150 s
varianta Z2C0000	80-150 s
Obsah netěkavých složek	nejméně 28 % hm.
varianta Z1C0000	nejméně 26 % hm.
VOC (=obsah těkavých organických látek)	710 g/kg
Obsah těkavého organického uhlíku	500 g/kg
Hustota	0,95 g/cm ³
Zasychání stupeň 1	max. 30 minut
stupeň 4	max. 120 minut

VOC (=obsah těkavých organických látek)
 Obsah těkavého organického uhlíku

710 g/kg
 500 g/kg

O₁ přímé emise

ze známého hmotnostního toku, který byl stanoven jednorázovým měřením např. v g/hod a z provozních hodin vyjadřujících dobu, po kterou byly emise vypouštěny se znalostí poměru TOC/VOC ve vypouštěných emisích;

číslo výduchu	provozní hodiny	hmotnostní tok	emise TOC	TOC/VOC	emise VOC
	[hod/rok]	[kg TOC/hod]	[kg/rok]	[kg/kg]	[kg/rok]
vzorci:	A	B	A*B	C	A*B/C
101	2 566	0,21	538,86	0,83	649,23
102	236	1,52	358,72	0,95	377,60
Emise VOC celkem					1 026,83

O₁ přímé emise

ze známého výrobního emisního faktoru např. v g/kg produkce a množství roční produkce.

označení šarže	produkce	hmotnostní faktor	emise TOC	TOC/VOC	emise VOC
	[kg/rok]	[g TOC/kg produkce]	[kg/rok]	[kg/kg]	[kg/rok]
vzorce:	A	B	A*B/1000	C	A*B/(100*C)
drát o průměru 0,08 mm	59 840	9	538,56	0,83	648,87
drát o průměru 1,5 mm	56 980	3,5	199,43	0,92	216,77
drát o průměru 2,8 mm	29 888	4,8	143,46	0,89	161,19
Emise VOC celkem					1 026,83

O₂ VOC v odpadních vodách

měsíc	objem odp. vod	prům. koncentrace	emise VOC
	[m ³ /měsíc]	CHSK: [mg/litr]	[kg/rok]
vzorec:	A	B	A*B
leden	896	26,0	23,3
únor	856	35,0	30,0
březen	832	29,0	24,1
duben	867	15,0	13,0
květen	759	42,0	31,9
...			
Emise VOC celkem			259,6

O₃ VOC jako rezidua v expedovaných produktech

stanovení hmotnosti VOC - jako rezidua v expedovaných produktech je závislá na typu provozu a záleží na praktických zkušenostech

měsíc	expedované produkty	prům. obsah reziduí	emise VOC
	[kg/měsíc]	[%]	[kg/rok]
vzorec	A	B	A*B/100
leden	1 165	2,08	24,2
únor	1 113	2,80	31,2
březen	1 082	2,32	25,1
duben	1 127	1,20	13,5
Emise VOC celkem			279,2

někdy nemá význam tento ukazatel vyčíslovat - je nulový nebo zanedbatelný

O_4 hmotnost nezachycených VOC unikajících větráním

Jedná se o typické fugitivní emise

Přímé vyčíslení je prakticky nemožné

někdy by bylo možno ho dopočítat, kdybychom znali položky O_2 , O_3 a O_9 . Minimálně jednu nikdy neznáme - O_9 .

$$O_4 = F - O_2 - O_3 - O_9$$

to bychom mohli napsat rovněž:

$$O_9 = F - O_2 - O_3 - O_4$$

O_5 hmotnost VOC zneškodněných nebo zakotvených

A. záchyt nebo zneškodnění VOC v odpadní vzdušině

Katalytické nebo termické spalování, adsorpce na aktivním uhlí, biofiltr apod.

Vyčíslení je možné z výsledků měření emisí – nutnost znalosti účinnosti koncové technologie

$$O_5 = O * \eta / (100 - \eta), \text{ kde } I = O + O_5$$

veličina	popis	hodnota	jednotka
O	výstup z jednotky pro záchyt VOC	590,2	kg/rok
η	průměrná roční provozní účinnost	93,0	%
O_5	hmotnost zachycených rozpouštědel	7 883,6	kg/rok
I	vstup do jednotky pro záchyt VOC	8 473,8	kg/rok

O_5 hmotnost VOC zneškodněných nebo zakotvených

B. zakotvení VOC v konečných produktech

Např. podle výrobního předpisu pro jednotlivé druhy výrobků.

V provozní evidenci je nutno sledovat změny výrobního programu během roku.

měsíc	spotřeba inertních surovin	prům. poměr VOC k inertním surovinám	zakotvené VOC
	[kg/rok]	[%]	[kg/rok]
vzorec:	A	B	A*B/100
sklolaminátové kryty	266,4	52	138,5
kánoe	254,5	70	178,1
polyuretanové nárazníky	247,4	58	143,5
zakotvené VOC celkem			1 685,3

O₆ hmotnost VOC v odpadech

Odpad znečištěný organickými rozpouštědly, je provozovatel povinen tento odpad likvidovat podle zákona o odpadech

Obsah organických rozpouštědel v těchto odpadech je veden v provozní evidenci

druh odpadu	množství odpadů	obsah VOC v odpadech	množství VOC v odpadech
	[kg/rok]	[%]	[kg/rok]
odpady tuhé	698	3,7	25,8
odpady kapalné	600	96,5	579,00
VOC v odpadech celkem			604,83

O₇ hmotnost VOC v přípravcích expedovaných jako komerční produkt

Např. výroba NH, kosmetika, farmacie

Obsah je sledován z technologických i ekonomických důvodů

přípravek	roční produkce	VOC v přípravcích	VOC celkem
	[kg/rok]	[kg/kg]	[kg/rok]
vzorec:	A	B	A*B
syntetické emaily	11 236	0,50	5 618
NH nitrocelulóзовé	200	0,75	150
rozpouštědla	116	1	116
ředidla	2 121	1	2 121
základní NH	12 407	0,28	3 474
VOC ve výrobcích celkem			11 479

O_8 hmotnost organických rozpouštědel, která byla interně regenerována ze směsí k opětovnému využití v rámci provozu daného zdroje, a která nebyla v časovém rámci, pro který je zpracovávána tato bilance, opětovně využita jako vstup I_2

K vyčíslení tohoto ukazatele se lze dobrat znalostí hmotnosti čistého rozpouštědla po regeneraci.

Provozovatel musí vést přesnou provozní evidenci jednotlivých šarží přípravků odevzdávaných k regeneraci, vč. organických rozpouštědel v nich obsažených a **množství výsledného produktu.**

O₉ hmotnost VOC uniklých do ŽP jiným způsobem

Jedná se opět o typické fugitivní emise

Lze je přímo vyčíslit pouze v ojedinělých případech

Například rozlití určitého množství konkrétního rozpouštědla na volné ploše

Jinak je vhodnější zahrnout tento ukazatel do celkových fugitivních emisí

Výpočet emisních podílů a měrných výrobních emisí

smyslem celé roční hmotnostní bilance je

- výpočet fugitivních emisí
- stanovení emisních podílů výrobních fugitivních a celkových emisí
- stanovení měrných výrobních emisí

cílem je porovnat je s **emisními limity**

emisní limity jsou v jednotlivých kategoriích stanoveny různě:

- jako podíl fugitivních nebo celkových emisí (jednotky % hm.)
- jako měrná výrobní emise (jednotky: kg/t, g/kg, kg/m³)

Výpočet fugitivních emisí – teoretický případ

ukazatel	I1-O1-O5-O6-O7-O8	O2+O3+O4+O9
I1	10 858,9	10 858,9
O1	590,2	590,2
O2	26,9	26,9
O3	63,2	63,2
O4	371,3	371,3
O5	8 116,4	8 116,4
O6	604,8	604,8
O7	0,0	0,0
O8	960,0	960,0
O9	126,0	126,0
F =	587,4	587,4

Výpočet fugitivních emisí – praktická ukázka

ukazatel	I1-O1-O5-O6-O7-O8	O2+O3+O4+O9
I1	10 858,9	10 858,9
O1	590,2	590,2
O2	26,9	ukazatel neznámý
O3	63,2	ukazatel neznámý
O4	371,3	ukazatel neznámý
O5	8 116,4	8 116,4
O6	604,8	604,8
O7	0,0	0,0
O8	960,0	960,0
O9	126,0	126,0
F =	587,4	126,0

Výpočet podílu fugitivních emisí

$$\text{Podíl FE} = F / (I_1 + I_2) * 100 = 587,4 * 100 / (10\,858,9 + 816) = 5 \%$$

Výpočet podílu celkových emisí

$$\text{Podíl CE} = E * 100 / (I_1 + I_2) = 1\,177,6 * 100 / (10\,858,9 + 816) = 10 \%$$

$$E = F + O_1$$

Výpočet měrné výrobní emise fugitivních emisí

$$MV_F = F / \text{roční produkce v předepsaných jednotkách}$$

Výpočet měrné výrobní emise celkových emisí

$$MV_E = E / \text{roční produkce v předepsaných jednotkách}$$

Závěr

- Autor příspěvku upozorňuje, že tento text ani jeho části **nelze v žádném případě považovat za výklad zákonů** na ochranu ovzduší, ale jde pouze o presentaci osobních zkušeností a praxe autora a určitý komentář a návod k dalšímu postupu. K výkladu jsou v ČR kompetentní pouze soudy všech stupňů. Tento materiál není oficiálním materiálem ČIŽP ani jiného orgánu. Autor tohoto příspěvku využil zkušenosti svých kolegů (i kolegyň) v oblasti ochrany ovzduší. Protože už pouhý jejich výčet by způsobil překročení rozsahu příspěvku, neuvádí jejich jména a pouze jim děkuje.
- Emisím zmar